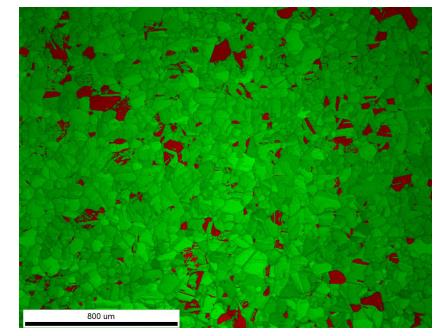
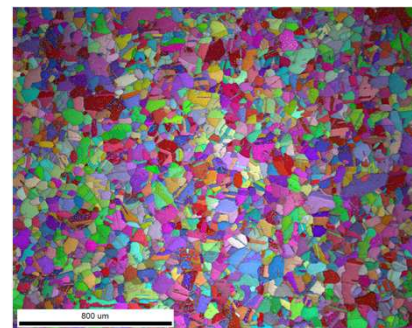
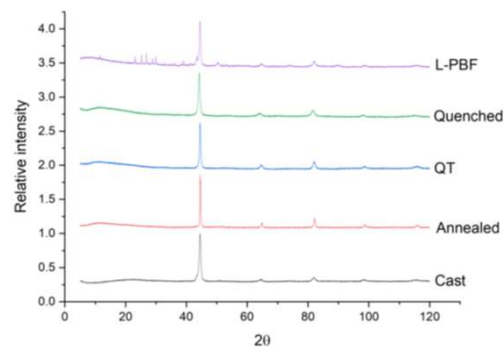

Luento 6

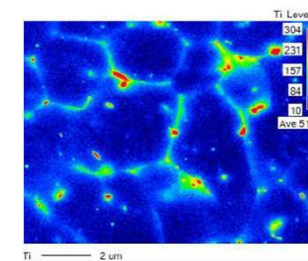
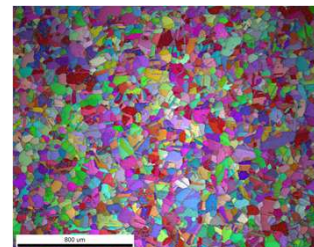
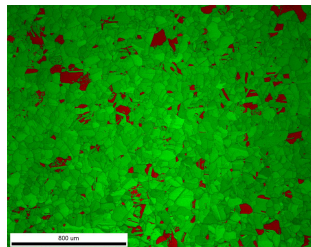
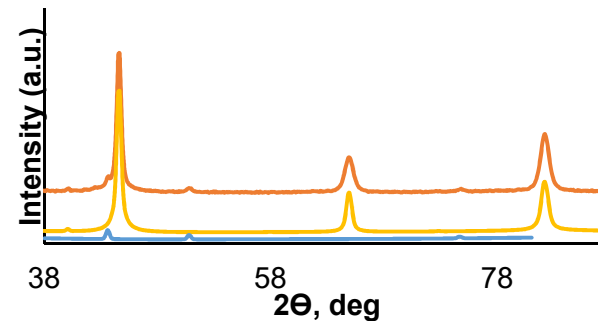
Sisältö

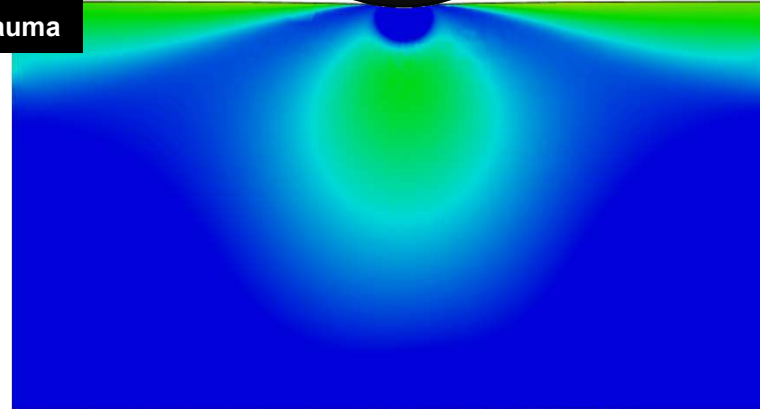
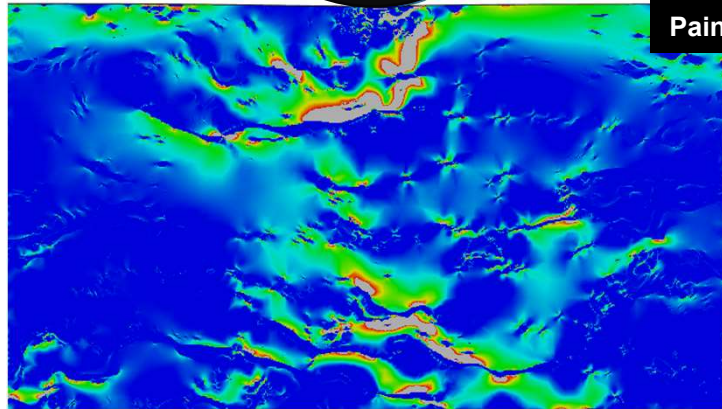
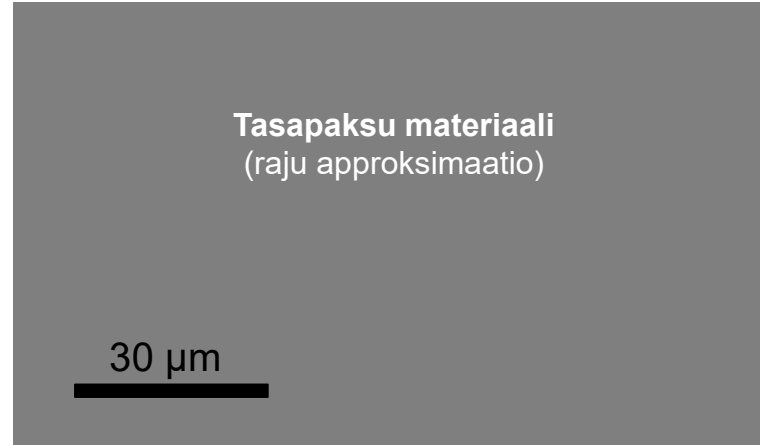
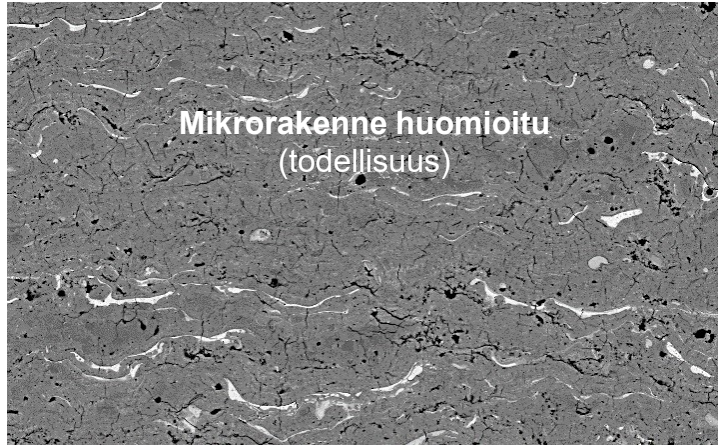
- Modernit materiaalisuunnittelu: mikrorakenne
- Röntgendiffraktio: röntgenputki, synkrotroni
- Elektronidiffraktio: pintakuvantaminen, läpivalaisu

Soveltava materiaalitutkimus VTT:llä

- VTT (~ 2000 tutkijaa) tekee soveltavaa ja poikkitieteellistä tutkimusta
  - Materiaaleja tutkii ~ 200 henkeä, meidän ryhmässä ~ 2x20
- Sovellusalueet:
  - Uudet erikoislujat teräkset
  - Metallin 3D-printtaus
  - Akkumateriaalit
  - Biokomposiitit
  - ...

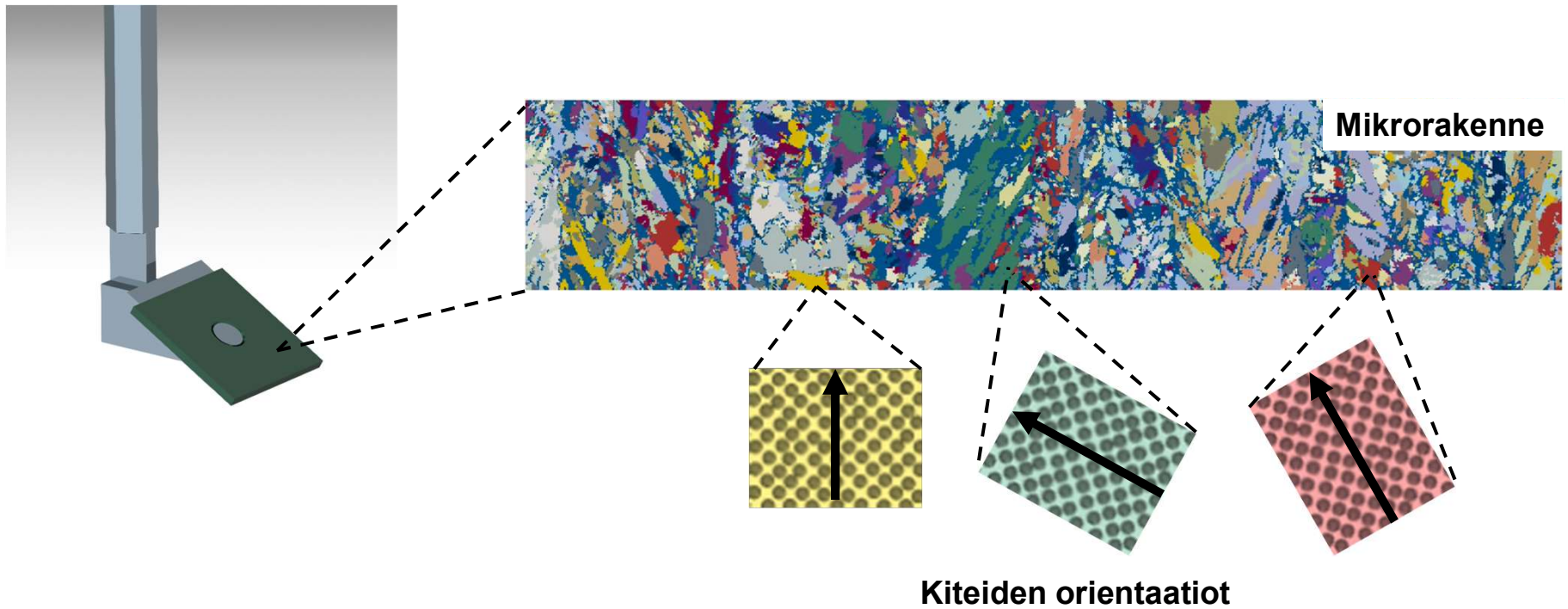

Esimerkki: kestävämpi kyntöterä

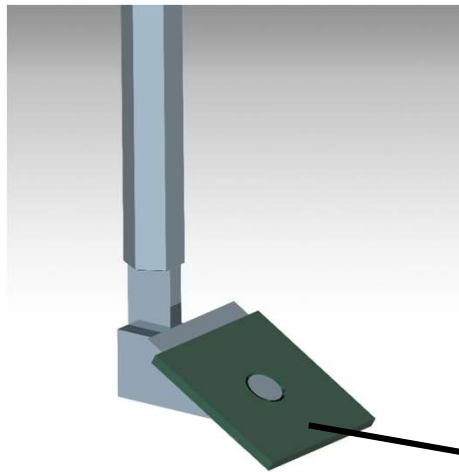

Esimerkki: kestävämpi kyntöterä

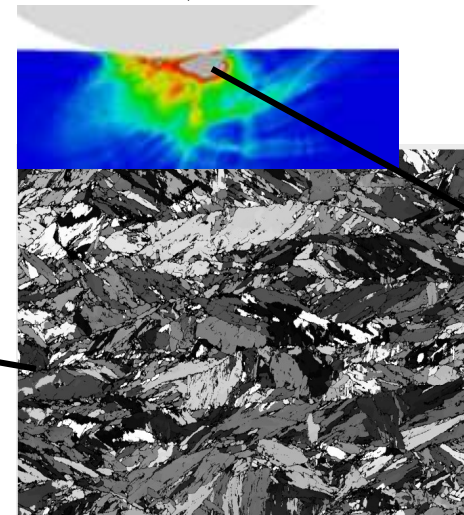
Mikrorakenne

Esimerkki: kestävämpi kyntöterä

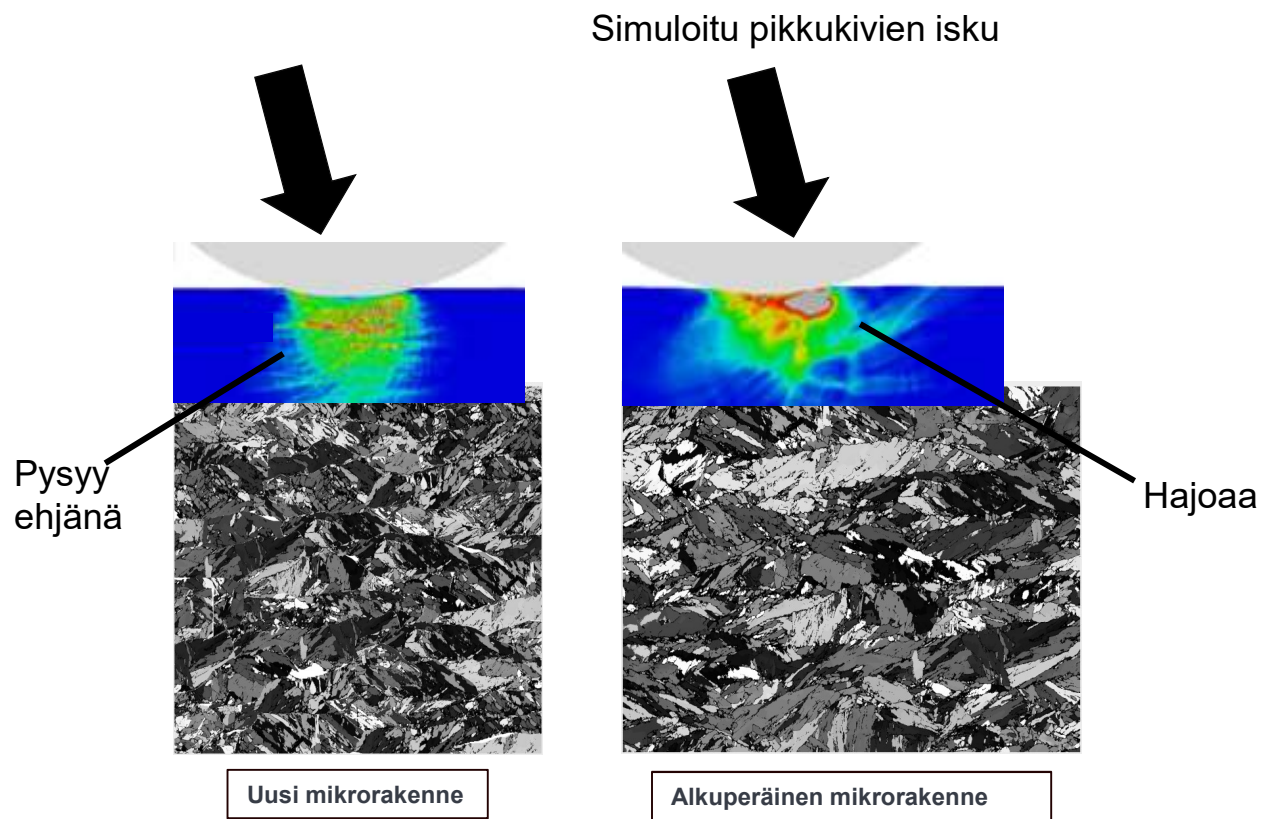
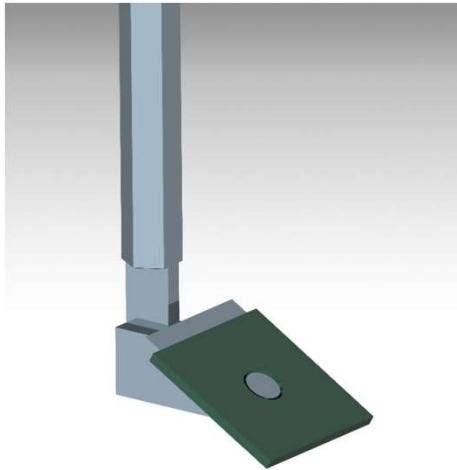
Simuloitu pikkukivien isku

Hajoaa

Alkuperäinen mikrorakenne

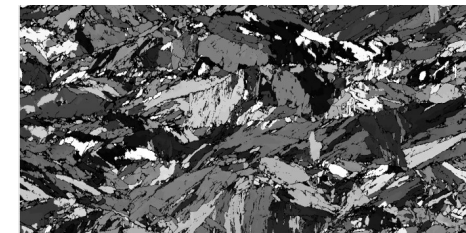
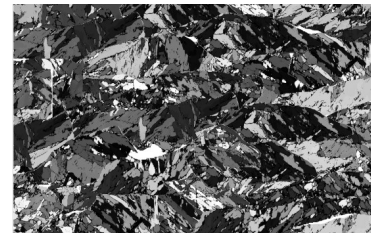
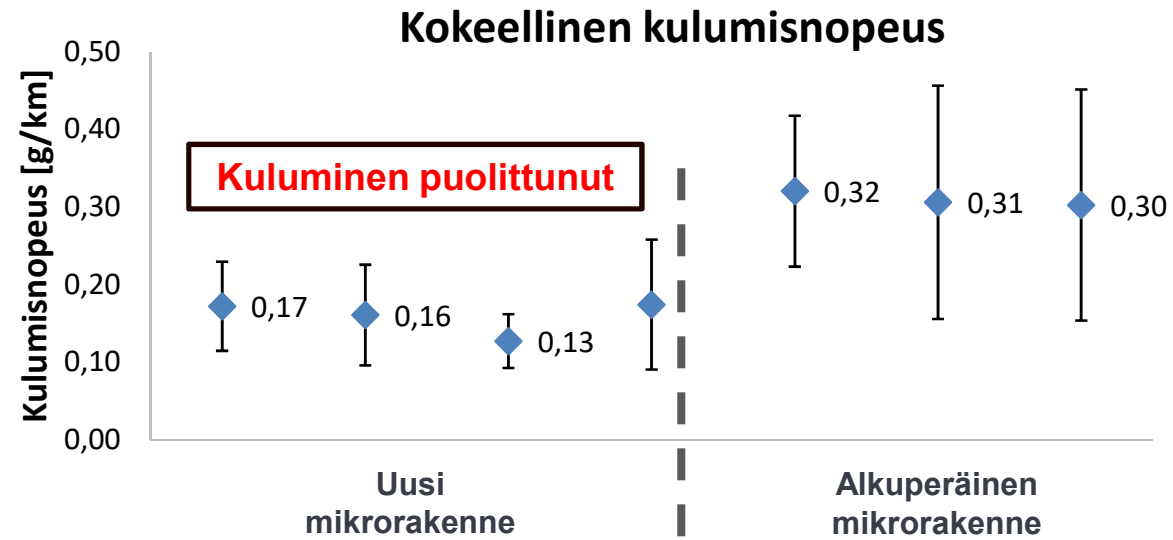
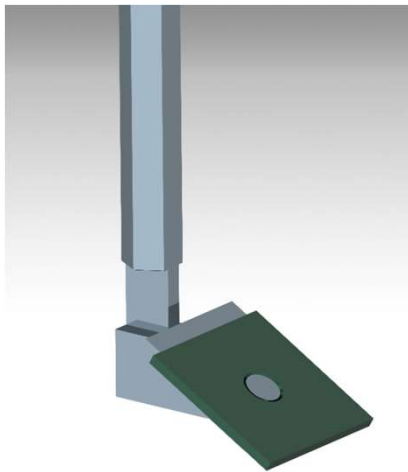
Esimerkki: kestävämpi kyntöterä

Esimerkki: kestävämpi kyntöterä

Uusi materiaali

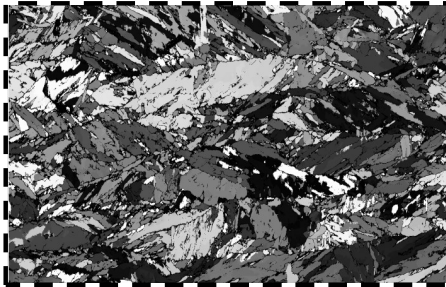

Moderni materiaalin suunnittelu

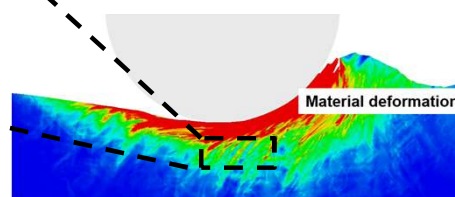
Tätä varten tarvitaan kokeellisia menetelmiä määrittämään

- *Bravais-hilat (FCC/BCC/HCP/...)*
- *Kiteiden koko/muoto/suuntautuminen*
- *Alkuainejakauma*
- ...

Mikrorakenteen suunnittelu

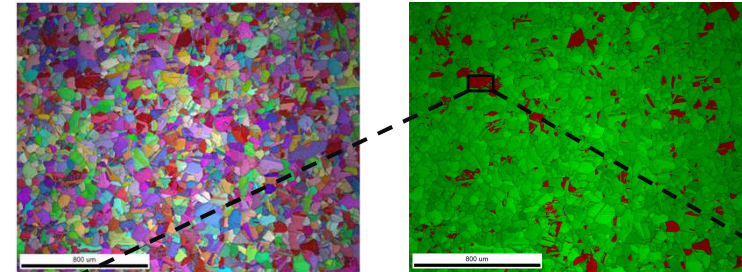
Materiaalin vaste

Kiteisen aineen mittaussuomenetelmät eri skaaloilla

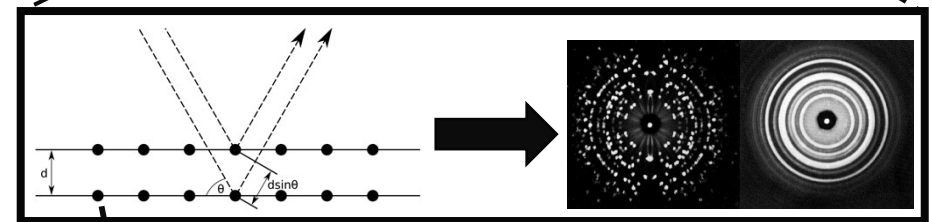
Monikiteisyys, faasien jakauma

- Pyyhkäisy-elektronimikroskopia (SEM)
- Röntgentomografia
- Optinen mikrosopia

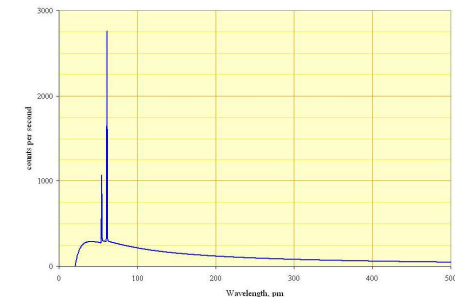
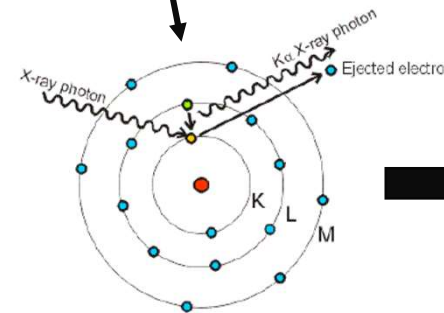
Hilarakenne

- Diffraktiomenetelmät (röntgen, e⁻, n)

Atomi/molekyylitaso

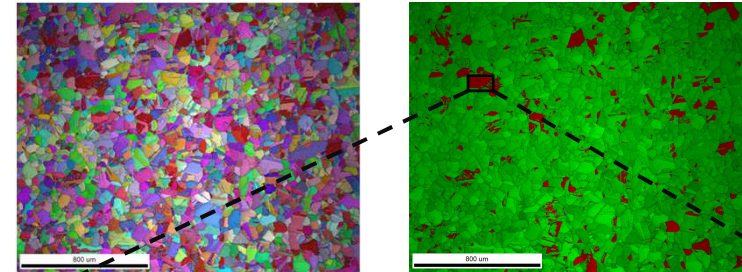
- Spin-resonanssi (e⁻/ydin)
- Molekyylispektroskopia (Raman, infrapuna)
- Atomispektroskopia (e⁻/röntgen)

Kiteisen aineen mittaussuomenetelmät eri skaaloilla

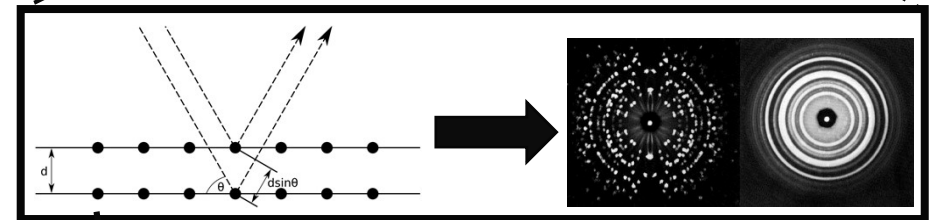
Monikiteisyys, faasien jakauma

- Pyyhkäisy-elektronimikroskopia (SEM)
- Röntgentomografia
- Optinen mikrosopia

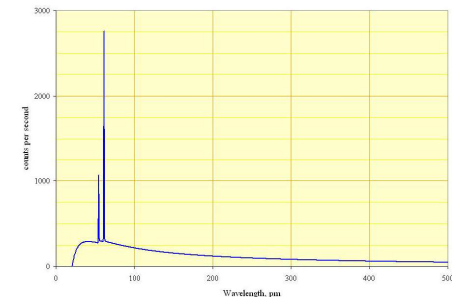
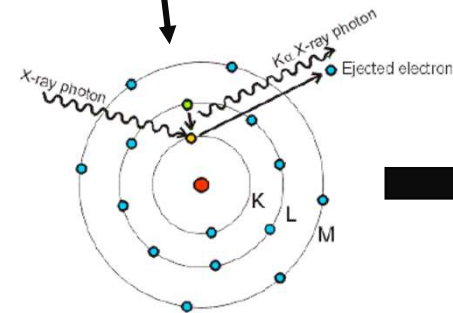
Hilarakenne

- Diffraktiomenetelmät (röntgen, e⁻, n)

Atomi/molekyylitaso

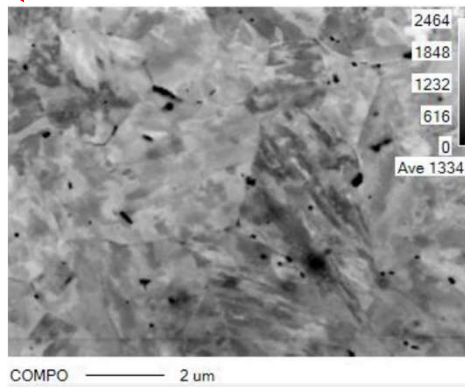
- Spin-resonanssi (e⁻/ydin)
- Molekyylispektroskopia (Raman, infrapuna)
- **Atomispektroskopia (e⁻/röntgen)**

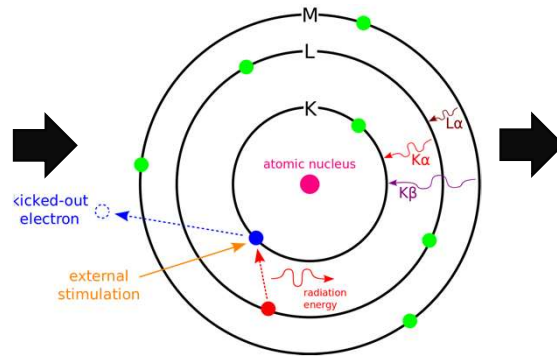
Atomispektroskopia

e-/röntgen

Teräsnäyte

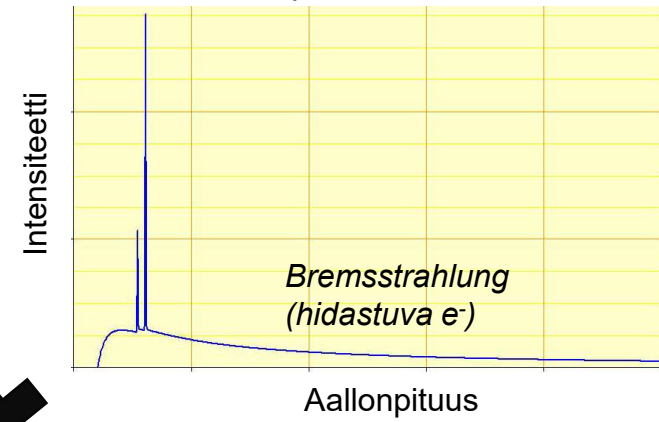

Viritystila
(Simon kappale 5)

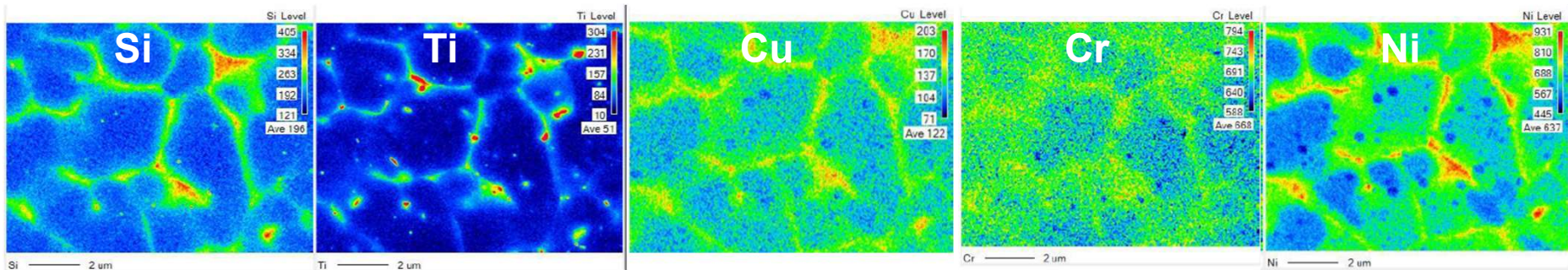

Emissiospektri

Karakteristiset piikit

Alkuainejakauma

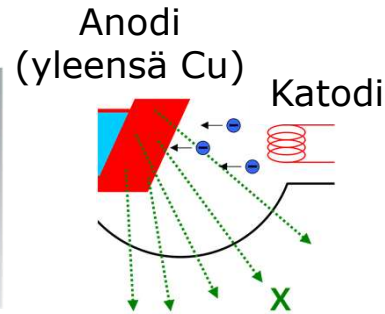

Röntgensäteiden tuottaminen

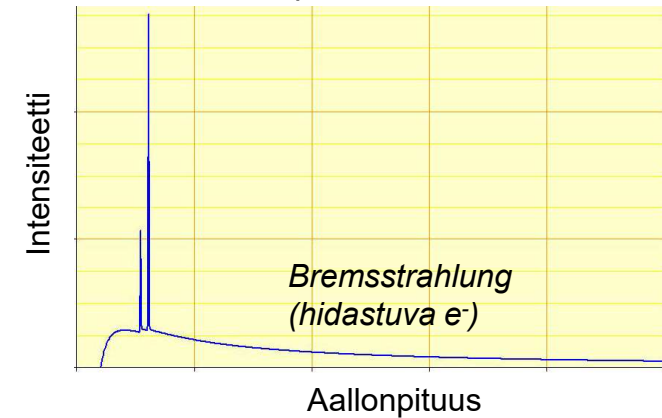
a) Röntgenputkessa

- + Halpa
- + Nopea
- + Helppo
- Epätarkka

Emissiospektri

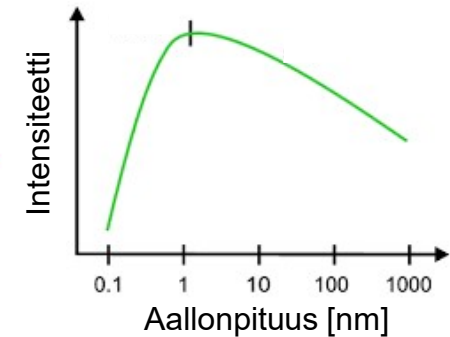
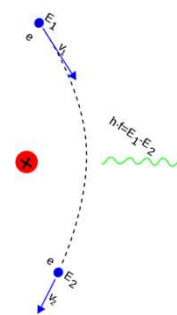
Karakteristiset piikit

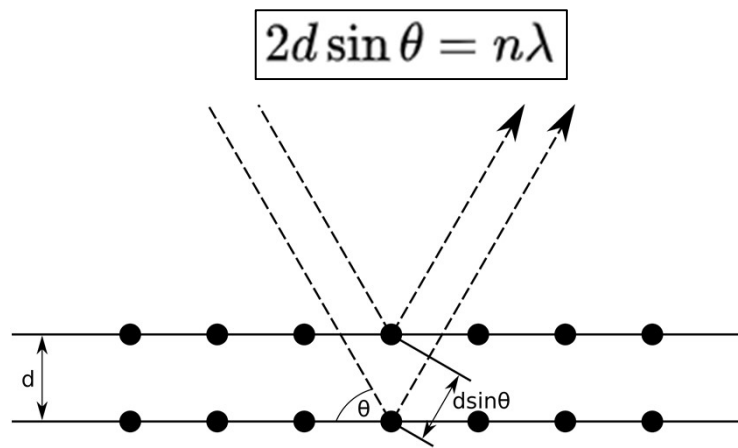
b) Synkrotronissa

- + Joustava
- + Voimakas signaali
- Tarkkaa dataa, kidevirheet, ...

Advanced Photon Source
(Argonne National Lab)

Diffraktio yksittäisessä kiteessä

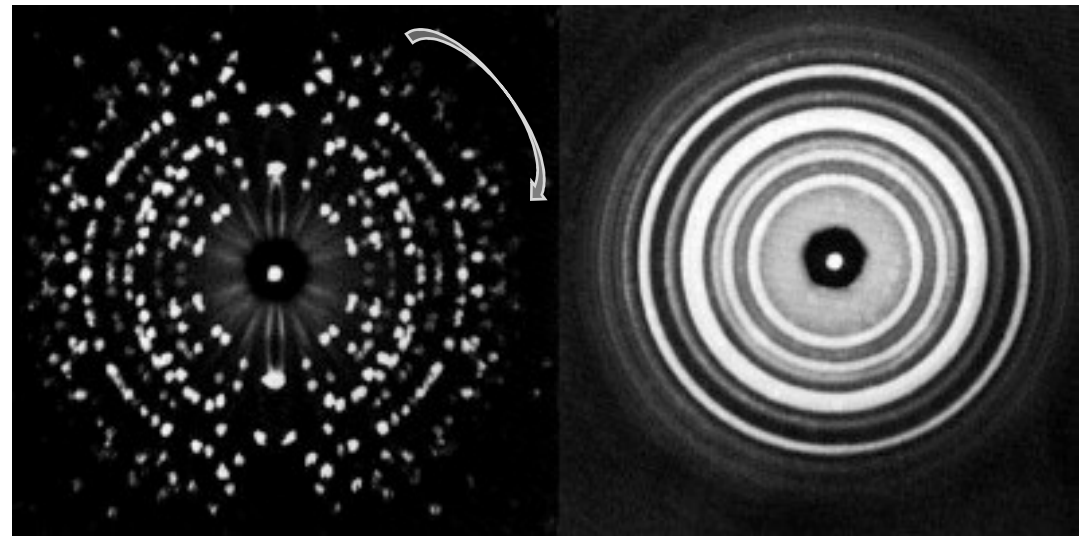

Hankala muodostaa diffraktiota →

- a) Laue-menetelmä (vain yksittäisille kiteille)
- b) Pulveridiffraktio (myös monikiteille)
- c) Synkrotroniröntgendiffraktio (ei tarvitse pulverisoida)

FCC (Alumiini)

FCC (Alumiini), pulverisoitu

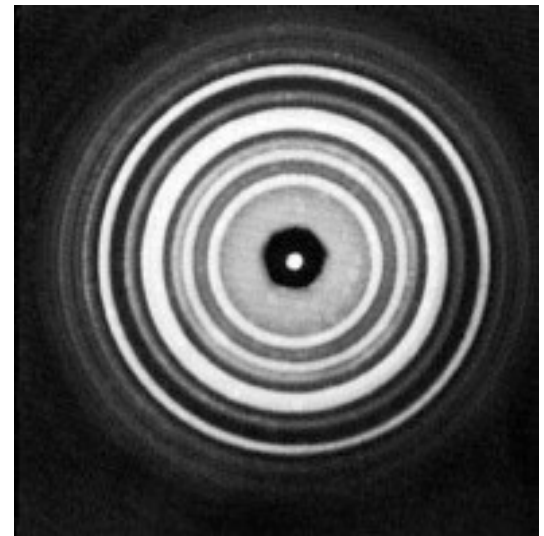
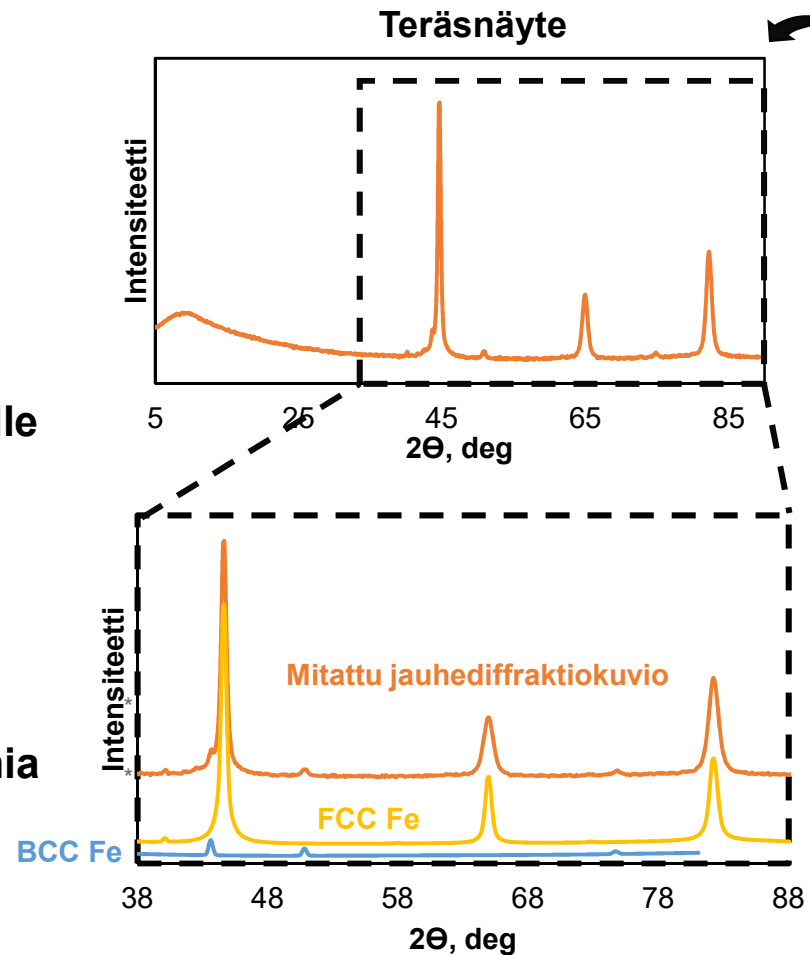
Pulveridiffraktio

Pulverisointi

- Integroidaan “sylinterisymmetria” pois
- Määritetään piikkien
  - a) kulmat $2\theta \Leftrightarrow d_{hkl}$
  - b) korkeudet. Uniikkeja alkuaineelle ja hilyypille
- Verrataan tietokantaan

Yleensä monta faasia

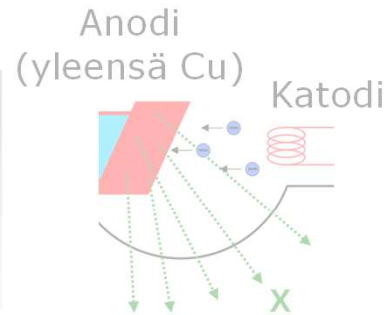
- Lineaarikombinaatio “alkeis”intensiiteettijakaumia
(Rietveld-menetelmä)

Röntgensäteiden tuottaminen

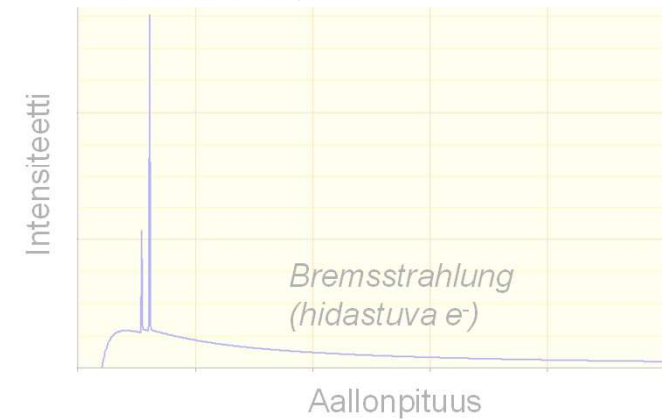
a) Röntgenputkessa

- + Halpa
- + Nopea
- + Helppo
- Epätarkka

Emissiospektri

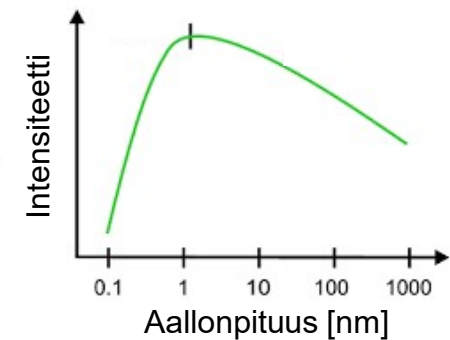
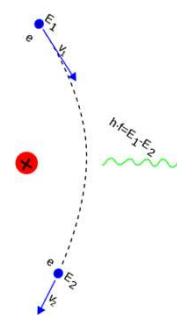
Karakteristiset piikit

b) Synkrotronissa

- + Joustava
- + Voimakas signaali
- Tarkkaa dataa, kidevirheet, ...

Advanced Photon Source
(Argonne National Lab)

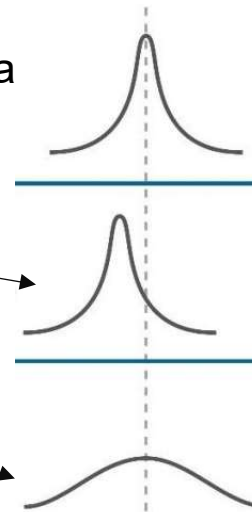
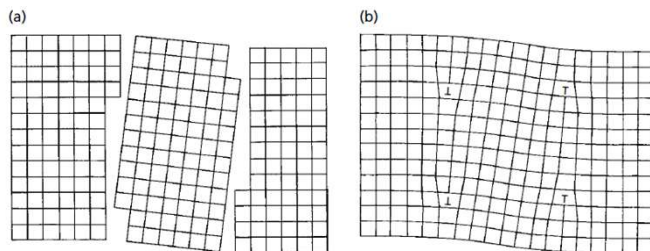

Diffraktiopiikkien leventyminen

Todellisuudessa diffraktiopiikeillä on äärellinen leveys.
Tämä johtuu siitä että

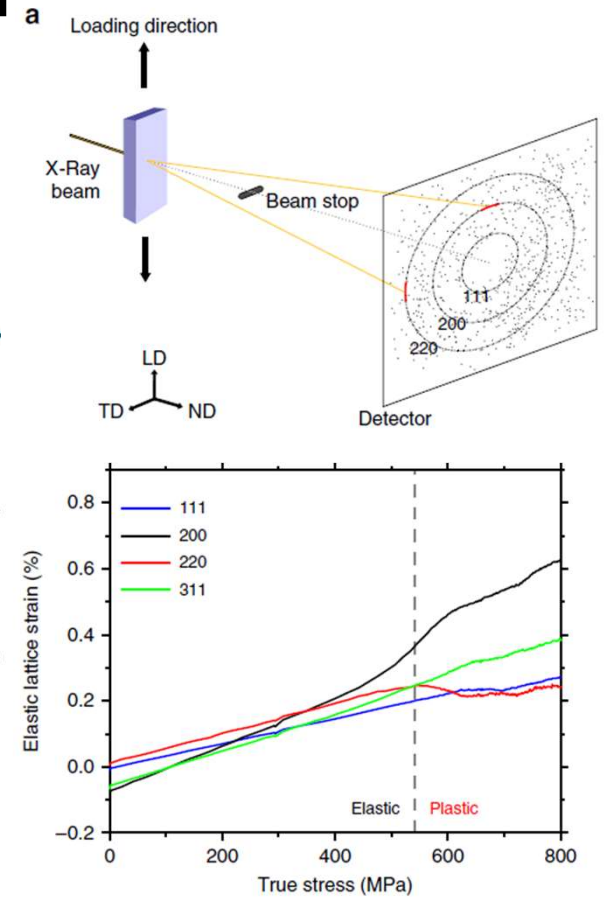
- a) Tulevat röntgensäteet eivät ole yhdensuuntaisia
- b) Kiteet ovat suhteellisen pieniä (alle 100 nm)
- c) Kiteissä on jäännösvenymiä
- d) Kiteessä on virheitä

Erityisesti c) & d) voidaan tutkia röntgensironnalla synkrotronissa.

Chen, Wen, et al. *Nature communications* 10.1 (2019): 1-12.

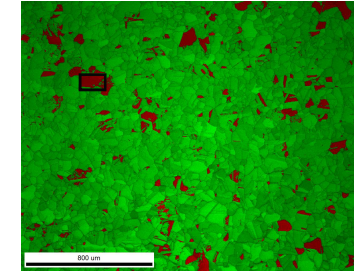
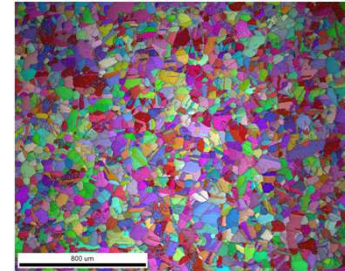
(Advanced Photon Source @ Argonne National Laboratory)

Kiteisen aineen mittaussuomenetelmät eri skaaloilla

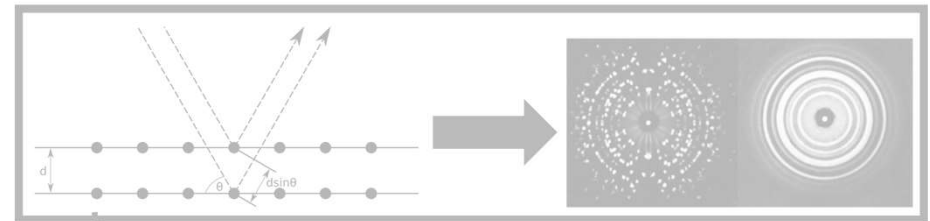
Monikiteisyys, faasien jakauma

- Pyyhkäisy-elektronimikroskoopi (SEM)
- Röntgentomografia
- Optinen mikrosopia

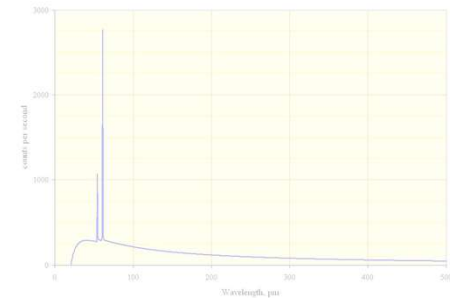
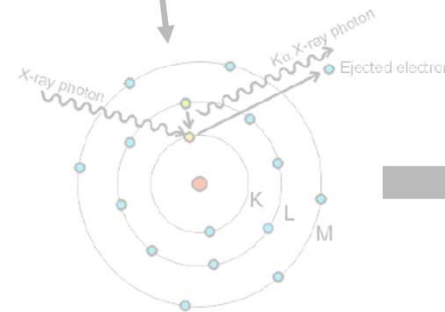
Hilarakenne

- Diffraktiomenetelmät (röntgen, e⁻, n)

Atomi/molekyylitaso

- Spin-resonanssi (e⁻/ydin)
- Molekyylispektroskopia (Raman, infrapuna)
- Atomispektroskopia (e⁻/röntgen)

Elektronien sironta

Elektronit siroavat voimakkaasti heti aineen pinnasta (1-100 nm)

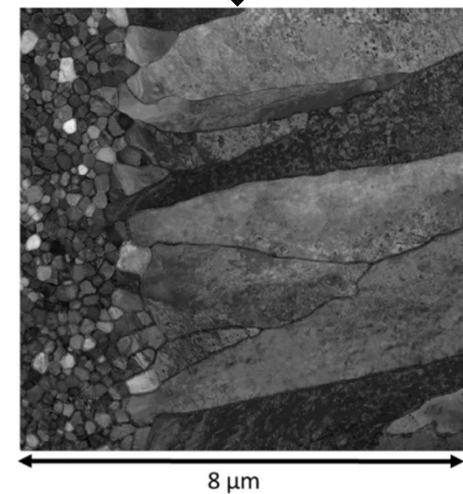
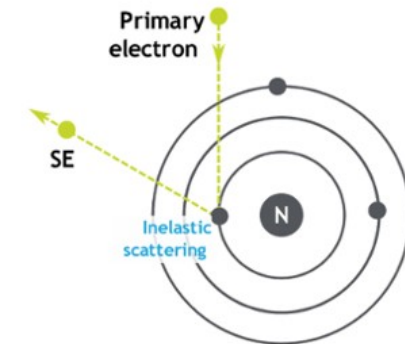
- Tehdään a) poikkileike ja tutkitaan näytteen pintaa,
- b) ohut näyte (max 100 nm)

Elektronisuihku voidaan kohdistaa rajattuun alueeseen

- Voidaan muodostaa 2D kuva aineesta

Yleisin laite: Pyyhkäisyelektronimikroskooppi (SEM).

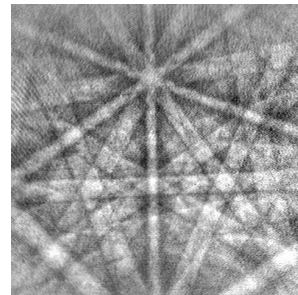
- Elektronisuihku potkii pois elektroneja poikkileikkeen pinnalta
- Harmaasävykuva jossa näkyy esim. kiteiden rajat, faasit, ...

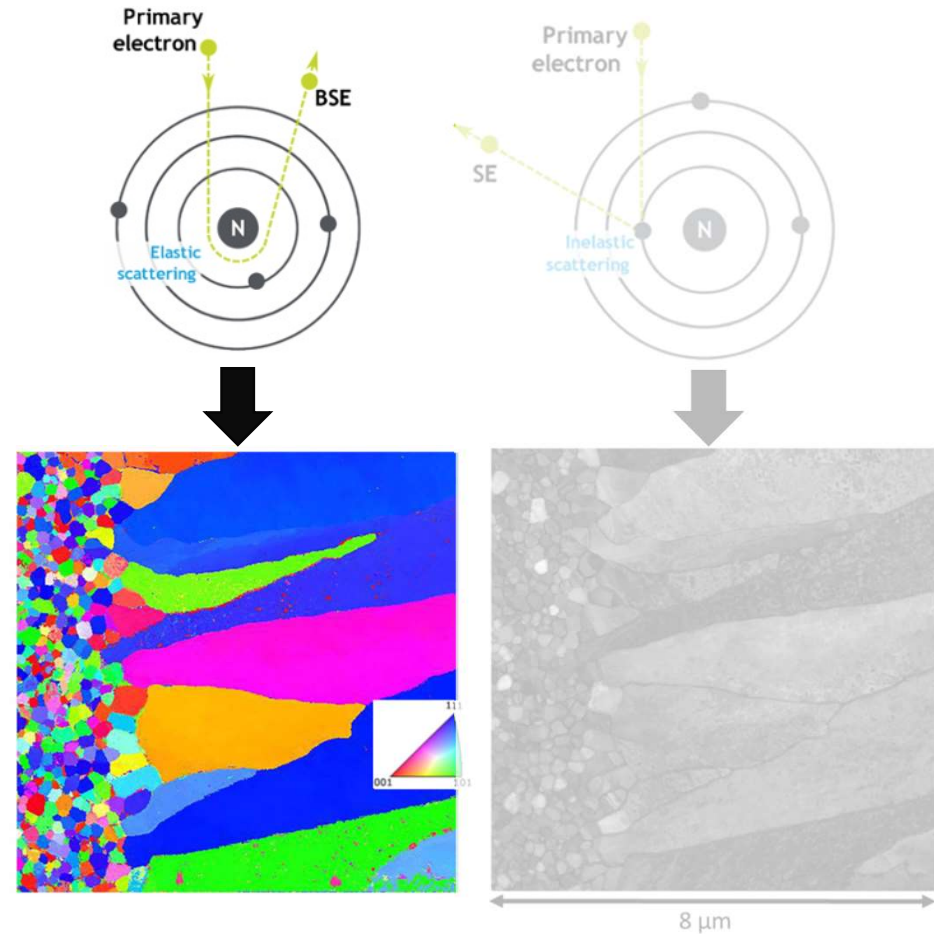
Elektronien takaisinsirontadiffraktio (SEMissä)

Pyyhkäisyelektronimikroskoopilla voidaan myös mitata takaisin sironneita elektroneita: electron backscatter diffraction (EBSD)

Elektronien diffraktiossa sama periaate kuin röntgenillä, mutta epäelastisuus monimutkaistaa diffraktiokuvioita

e⁻ diffraktiokuva

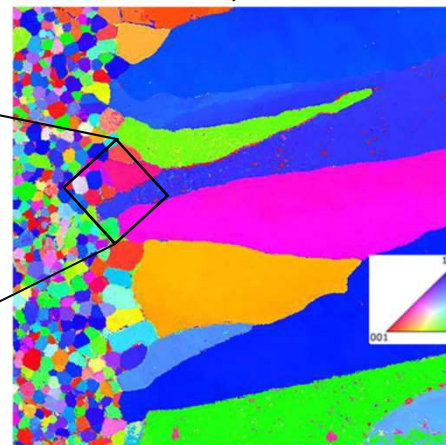
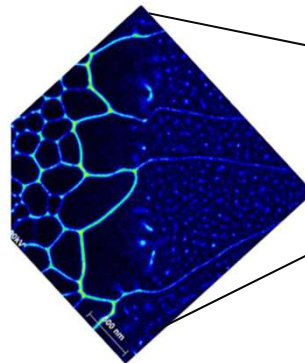
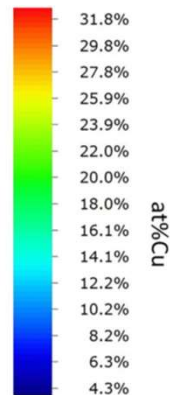
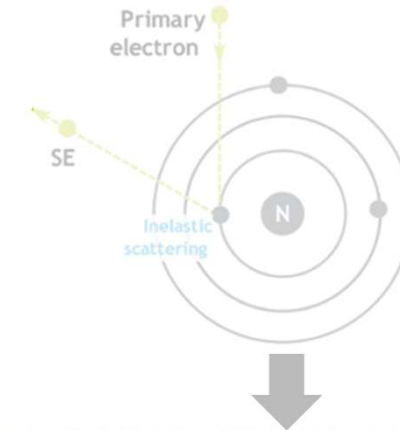
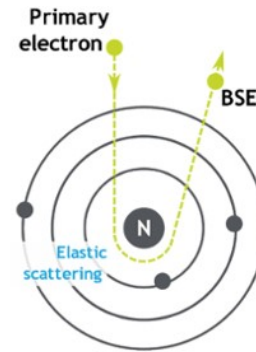
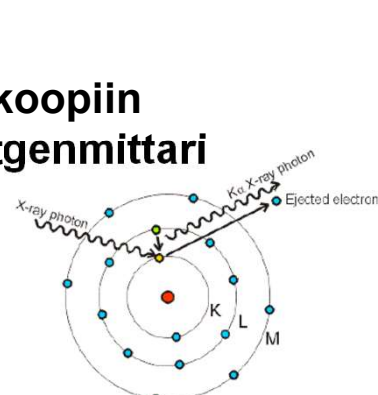

Alkuainekartotus (SEMissä)

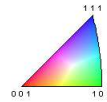
Pyyhkäiselektronimikroskoopiin
kytketään usein myös röntgenmittari

→ alkuaineiden tunnistus
(EDS)

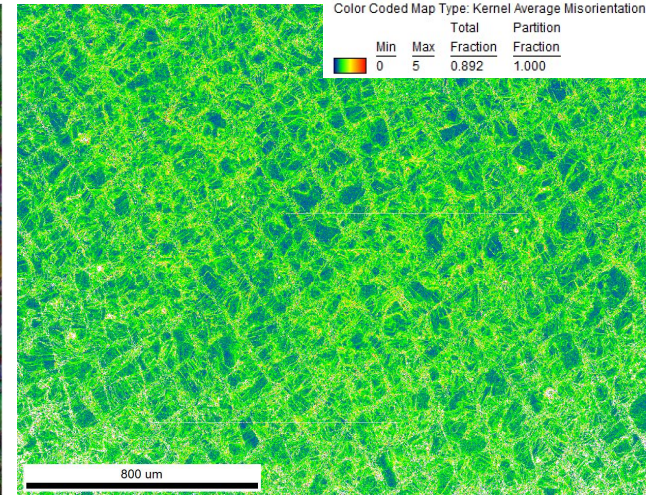
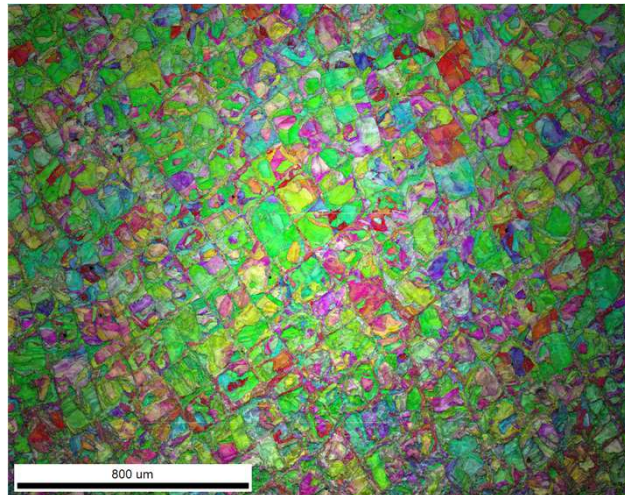
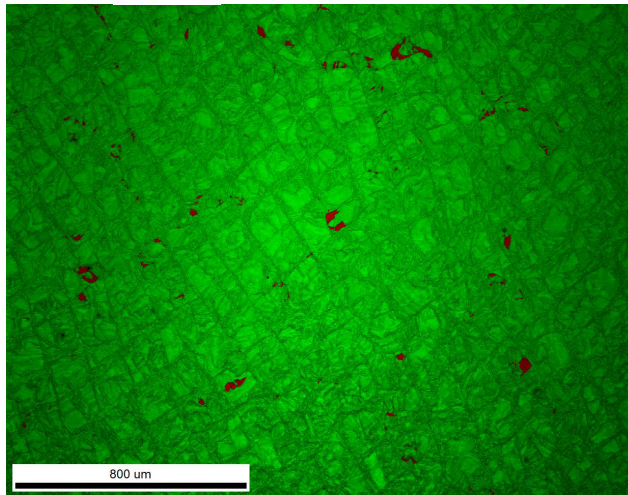

Esimerkki: korkeaentropiaseos

Elektronien takaisinsirontakuva

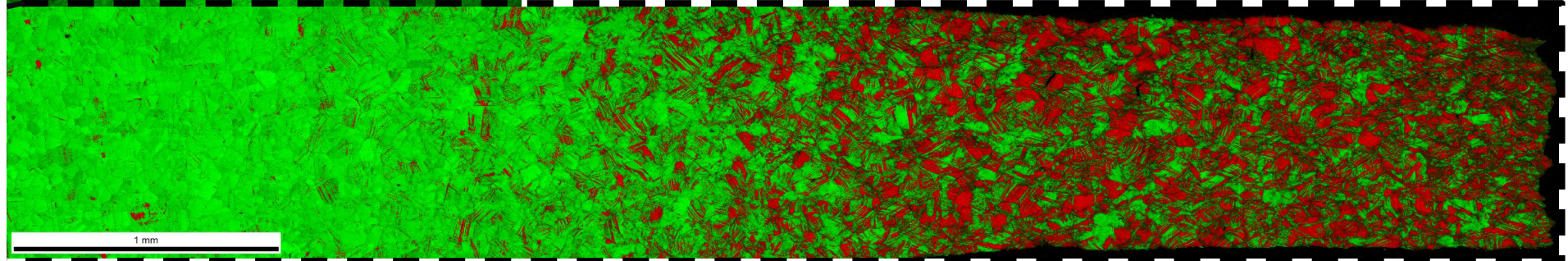
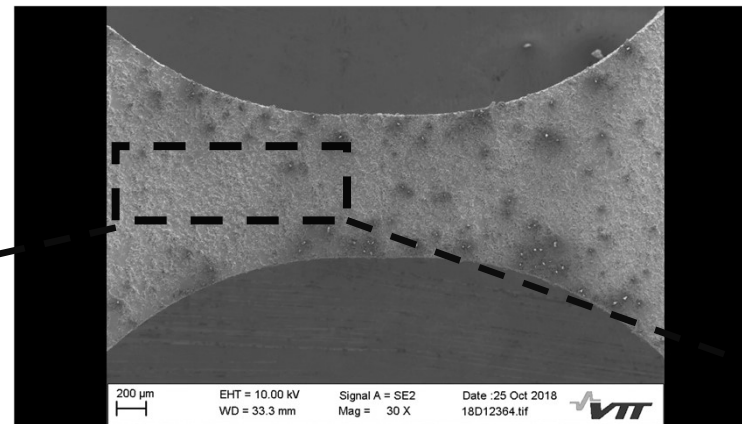
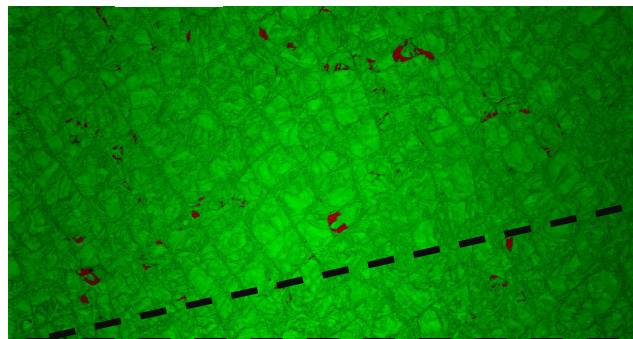
Kiteen “epätäydellisyys”
(kidevirheet)

Esimerkki: korkeaentropiaseos

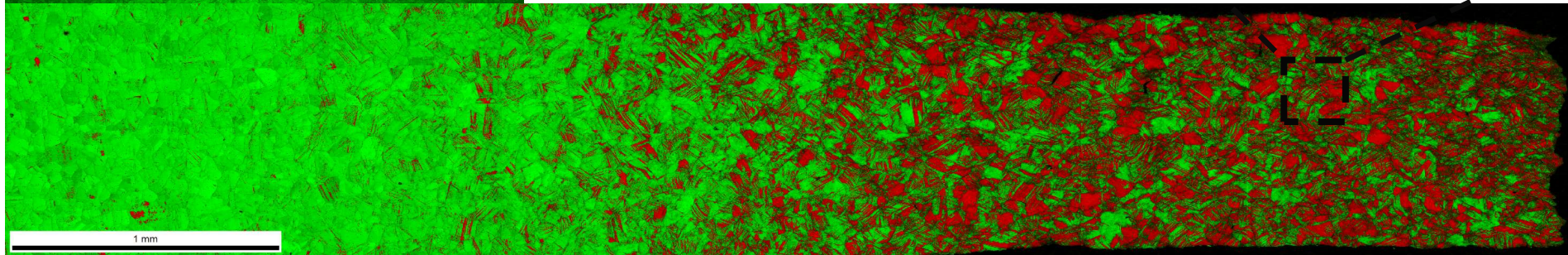
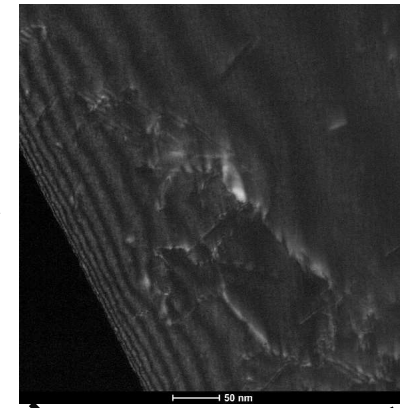
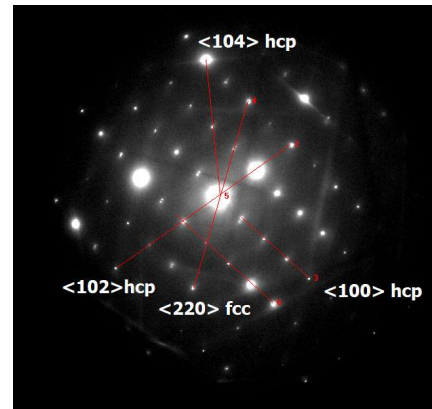
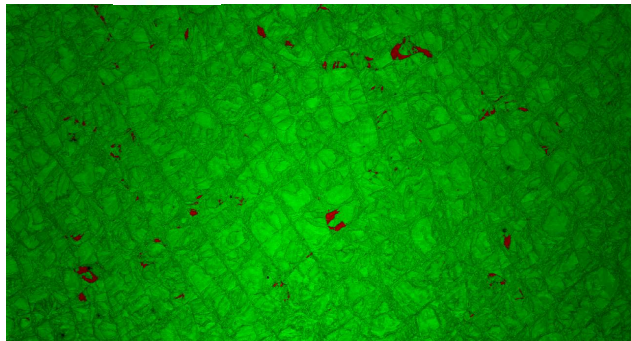
Vetokoe. FCC $\rightarrow$ HCP “imee” deformaatioenergiaa

Esimerkki: korkeaentropiaseos

Elektronidiffraktio läpivalaisussa

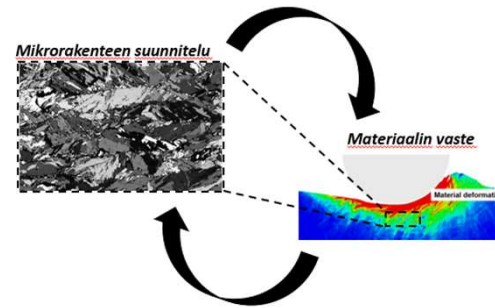
 HCP
 FCC

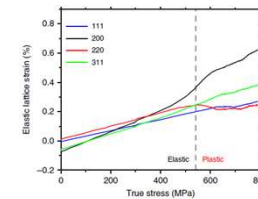
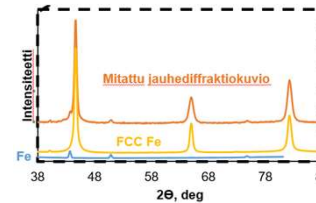

Yhteenveto

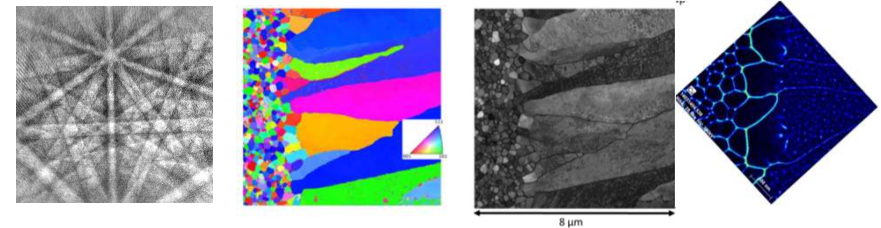
Moderni materiaalikehitys pohjautuu mikrorakenteen suunnitteluun

Röntgensirontaan antaa tietoa koko näytteestä: pulveridiffraktio vs. synkrotroni

Elektronisironta antaa paikallista tietoa näytteen pinnasta tai ohuesta näytteestä (voidaan muodostaa kuva)

Paljon menetelmiä mitä ei käyty läpi